

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาศึกษามุกดาหาร เขต 1

ADMINISTRATION AS GOOD GOVERNANCE PRINCIPLE OF BUDDHIST WAY SCHOOLS UNDER
MUKDAHAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

สุกิตต์ ปารีพันธ์, ธารินี กิตติกาญจนโสภณ, ยุพาภรณ์ คล่องแคล่ว
Sukit Pariphan, Tarinee Kittikanjanasophon, Yupaporn Kiongklaew
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
Faculty of Education, Bangkok Thonburi University
Email: sukit.pariphan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามุกดาหารเขต 1 และ (2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามุกดาหารเขต 1 ตามการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรเป็นครูในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามุกดาหารเขต 1 จำนวน 412 คนกลุ่มตัวอย่าง เป็นครู จำนวน 198 คน กำหนดขนาดตามตารางเครจซี่และมอร์แกน และด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติในการวิจัยได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ การทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า (1)การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามุกดาหารเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากและ (2) เปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษามุกดาหารเขต 1 ตามการประเมินของครู จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, โรงเรียนวิถิพุทธ, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, ประถมศึกษา
มุกดาหารเขต 1

ABSTRACT

This research objective were: (1) to study the administration as Good Govrnance Principle of BuddhistWay Schools under Mukdahan Secondary Educational Service Area Office 1; and (2) to compare the administration as Good Govrnance Principle of BuddhistWay Schools under Mukdahan Secondary Educational Service Area Office 1, according to teachers'assessment, classified by educational level and work experience.

This research was a survey research. The population was 412 teachers in BuddhistWay Schools under Mukdahan Secondary Educational Service Area Office 1. The sample of 198 teachers, determined as the Krejcie and Morgan's tables, and by stratified random sampling method. The data collection

instrument was a 5-level rating scale questionnaire. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and t-test.

The results of the study were found that: (1) administration as Good Governance Principle of BuddhistWay Schools under Mukdahan Secondary Educational Service Area Office 1, overall was at high level; and (2) comparison of administration as Good Governance Principle of BuddhistWay Schools under Mukdahan Secondary Educational Service Area Office 1, according to teachers' assessment, classified by educational level and work experience, overall and aspect were not different.

Keywords: Administration as Good Governance Principle, Buddhist Way Schools, Mukdahan Secondary Educational Service Area Office 1

บทนำ

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ เริ่มจากกระทรวงศึกษาธิการมีแนวคิดการดำเนินงาน เมื่อ เดือนธันวาคม 2545 นับเป็น หนึ่งในกระบวนการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่เยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ และด้วยการศึกษากับการพัฒนาจิตใจเป็นของคู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนานทำให้มนุษย์ที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยอยู่กันอย่างมีความสุขซึ่งเป็นสิ่งที่ดีในสังคมไทยและการพัฒนาจิตใจนั้นถูกเชื่อมโยงมาจากศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติที่ดำรงอยู่ประเทศไทยมาอย่างช้านาน และการศึกษาที่เช่นเดียวกันเป็นเครื่องมือช่วยให้กล่อมเกลาคิดใจของคนให้อยู่ในศีลธรรมอันดีงามทำให้คนไทยเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกคือ มีเมตตาอันดีงาม มีจิตใจเอื้อเฟื้อ และมีเมตตาต่อสัตว์ และที่สำคัญคนไทยใจดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

การศึกษาแนววิถีพุทธนี้มีความเหมาะสมกับสังคมไทยอย่างยิ่ง เพราะวิถีไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานและพื้นฐานของวิถีชีวิตและจิตใจ ในปัจจุบันประชากรไทย ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ดังนั้นการจัดศึกษาแนววิถีพุทธจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับคนไทยมากหน่วยงานภาครัฐ คณะสงฆ์ไทย ประชาชนไทย คาดหวังว่าจะจะเป็นโอกาสและหนทางหลักของการพัฒนาระบบการศึกษาไทยให้มีเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดต่อมาในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธโดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภายใต้โครงการพัฒนาที่เป็นระบบ ชื่อว่า โครงการการประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ ด้วยหลักการธรรมาภิบาล มีที่มาจากวิกฤติทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ที่ส่งผลกระทบต่อไปถึงประชาชน ทำให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาการขาดการปกครองที่ดี เพื่อการบริหารประเทศธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่มีความเชื่อถือได้ในขั้นพื้นฐานว่าเป็นสิ่งที่จะช่วยแก้ไข้ปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย โดยมีลักษณะ เปิดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ การพัฒนาภายใต้เศรษฐกิจเสรีนิยม ให้ความเป็นธรรมกับทุกภาคส่วนมากขึ้นและมีความยุติธรรมและสามารถพัฒนาประเทศให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน รวมถึงจะทำให้ประเทศไทยได้รับการยอมรับจากต่างประเทศมากขึ้น จึงได้นำหลักวิชาการธรรมาภิบาลมาใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการองค์กรระดับต่าง ๆ ของรัฐ แนวคิดธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับเป็นอย่างดีจากทั้งภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันประเทศไทย อันเป็นที่มาของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 มีจุดประสงค์เพื่อให้องค์กรของรัฐถือเป็นแนวปฏิบัติเจตนารมณ์ของรัฐบาลในสมัยนั้น นำแนวความคิดธรรมาภิบาลมาใช้บริหารประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการเร่งรัดให้เกิดการปฏิรูป และเปลี่ยนแปลงการบริหารภาครัฐอย่างสมบูรณ์และเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษา เร่งรัดแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐและเอกชนการบริหารการศึกษา นับเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายนโยบาย

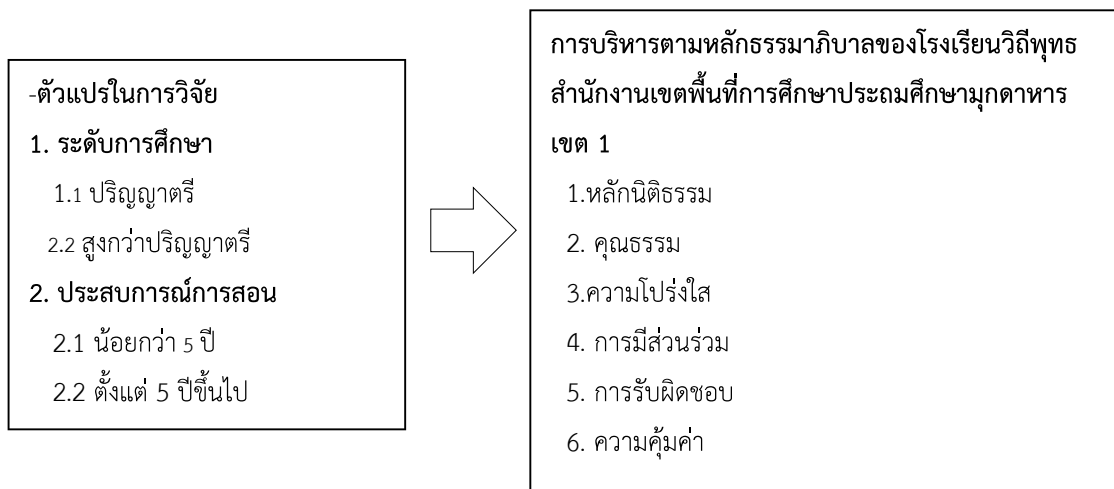
ของกระทรวงศึกษาธิการ ในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (กมลพรรณ พิงค์ดวง, 2560)

ความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่จะต้องจำเป็นนำหลักธรรมาภิบาลเข้าร่วมในการบริหารเพื่อการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเป้าหมาย ของแผนการจัดการศึกษาชาติและนโยบายการศึกษาของรัฐ ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัยเล็งเห็นว่าผลวิจัยนี้จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาทำให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความ พร้อมทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขจะเห็นว่า หลักความคุ้มค่า คือ การคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมในการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เข้าร่วม โรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 จังหวัดสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2565 ที่เปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษา รวมทั้งสิ้น 412 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่เข้าร่วม โรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1 โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970: 608) แล้วดำเนินการสุ่มชั้นภูมิและสุ่มแบบง่าย (Stratified Random Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 198 คน

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย: ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมี ขั้นตอน ดังนี้ 1.ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย 2. ขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา 3.

นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์เพียงใด 4. นำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective congruence: IOC) ซึ่งเกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.70 ขึ้นไปถือว่าตรงตามวัตถุประสงค์ แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ 5. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูโรงเรียนอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการของ Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งการประเมินความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟา Cronbach (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2544) 6. นำแบบสอบถามที่ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ถึงผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือให้เก็บข้อมูลภายในโรงเรียนวิถีพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยวิธีแจกแบบสอบถามให้กับข้าราชการครู จำนวน 198 คน แล้วนำกลับคืนมาด้วยตนเอง 3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืน และตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม 4. และนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าเฉลี่ยร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ พร้อมแปลผลการวิเคราะห์การศึกษาได้มา โดยนำผลการวิเคราะห์ที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ย เปอร์เซ็นไทล์

2. นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ และแปลผลสรุปให้ทราบโดยละเอียด โดยนำผลการวิเคราะห์ที่ได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผลค่าคะแนนเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และ บุญส่ง นิลแก้ว, 2535)

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ผู้มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลน้อยที่สุด

3. หาข้อมูลการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถีพุทธมุกดาหาร เขต 1 โดยการเปรียบเทียบตามการประเมินของครูที่จำแนกความแตกต่างกันด้านระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการทดสอบค่าที (t-test) (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2545: 316)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้มีดังต่อไปนี้ 1. ค่าความถี่ 2. ร้อยละ 3. ค่าเฉลี่ย 4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5. การทดสอบค่าที

ผลการวิจัย: (1) ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ด้านที่	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.	ด้านหลักนิติธรรม	4.03	0.76	มาก
2.	ด้านคุณธรรม	4.08	0.76	มาก
3.	ด้านความโปร่งใส	3.96	0.77	มาก
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.01	0.73	มาก
5.	ด้านการรับผิดชอบ	4.05	0.74	มาก
6.	ด้านความคุ้มค่า	4.00	0.77	มาก
	รวม	4.02	0.75	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณธรรม ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาคือด้านการรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.05$) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.03$) ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.01$) ด้านความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.00$) และลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.96$)

ผลการวิจัย: (2) ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ดัง ตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

ลำดับที่	การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1	ต่ำกว่า		ปริญญาตรีขึ้นไป		t	sig
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1.	ด้านหลักนิติธรรม	4.09	0.51	3.98	0.45	.567	.119
2.	ด้านคุณธรรม	4.12	0.51	4.04	0.49	.310	.268
3.	ด้านความโปร่งใส	3.99	0.52	3.94	0.53	.134	.491
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.07	0.47	3.97	0.49	.488	.153
5.	ด้านการรับผิดชอบ	4.12	0.50	4.00	0.50	.629	.116
6.	ด้านความคุ้มค่า	4.05	0.48	3.96	0.51	.308	.270
	รวม	4.07	0.50	3.98	0.50	0.41	0.24

จากตาราง 2 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพุกอาหาร เขต 1 ตามการประเมินของครู ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร เขต 1 จำแนกตามระดับประสบการณ์การทำงาน

ลำดับ ที่	การเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรร มาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1	ประสบการณ์การ ทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี		ประสบการณ์การ ทำงาน 5 ปีขึ้นไป		t	sig
		$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1.	ด้านหลักนิติธรรม	4.08	0.49	4.02	0.48	.088	.539
2.	ด้านคุณธรรม	4.05	0.49	4.08	0.50	0.16	.804
3.	ด้านความโปร่งใส	3.98	0.48	3.96	0.53	0.13	.829
4.	ด้านการมีส่วนร่วม	4.04	0.40	4.00	0.50	0.32	.717
5.	ด้านการรับผิดชอบ	4.14	0.54	4.03	0.49	.273	.302
6.	ด้านความคุ้มค่า	3.97	0.55	4.00	0.49	.028	.739
	รวม	4.04	0.49	4.02	0.50	0.17	0.66

จากตารางที่ 3 แสดงว่าการเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 ตามการประเมินของครูที่มีประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน พบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ ภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

2.1 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะด้านหลักนิติธรรม อย่างเท่าเทียมกัน ตามที่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารนำพระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวงระเบียบและข้อบังคับต่างๆ มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา รองลงมาคือ ผู้บริหารได้ออกกฎระเบียบข้อบังคับและปรับปรุงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นที่ยอมรับของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของจอร์จ คี ว่องไว, (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อการบริหารจัดการ สามารถนำหลักการ และกระบวนการทางการ บริหารมาประยุกต์ใช้โดยเริ่มจากการวางแผน การจัดองค์การในสถานศึกษา การบริหารงาน บุคคลกรอำนวยความสะดวก การติดต่อประสานงาน การตัดสินใจ การรายงานผลการดำเนินงาน การเงินและงบประมาณ รวมทั้งงานอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสถานศึกษา ซึ่งมีระบบและเป้าหมายที่แน่นอน

2.2 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 ด้านคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารยึดมั่นในความถูกต้องดีงามปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณครู รองลงมาคือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสผู้บริหารเป็นผู้มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลพรรณ พึ่งดวง (2560) ศึกษา เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลัก

ธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 ด้านความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารประชุมวางแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบชัดเจนโปร่งใสพร้อมรับการตรวจสอบ รองลงมาคือ กระบวนการบริหารงานของโรงเรียนเปิดเผยตรงไปตรงมาสามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวรินทร์ ดี ฉาย (2565) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบหลักธรรมาภิบาล มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการตอบสนอง 2) ค่านิยมประชาธิปไตย ได้แก่ การรับผิชอบ เปิดเผย/โปร่งใส หลักนิติธรรม และความเสมอภาค 3) ประชาธิปไตย ได้แก่ การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติและการกระจายอำนาจ 4) ความรับผิดชอบทางการบริหาร ได้แก่ คุณธรรม/จริยธรรมผู้บริหารทุกคนต้องเป็นผู้มีความรู้หรือมีศาสตร์ทางการบริหาร ต้องมีกระบวนการพัฒนาวัฒนธรรมองค์การสู่วัฒนธรรมธรรมาภิบาล 3 ขั้นตอน คือ สร้างวัฒนธรรมองค์การ พัฒนาวัฒนธรรมองค์การ และธำรงรักษาวัฒนธรรมองค์การ ทั้งนี้ต้องมีการพัฒนาผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานตามขอบข่ายของงานบริหารสถานศึกษา และการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล รวมถึงการที่ผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

2.4 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารจัดให้มีการประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้มีข้อเสนอแนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญ ุงดี , ศักดิ์พันธ์ ต้น วิมลรัตน์ (2560) ศึกษาเรื่อง ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง พบว่า 1. ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปหาน้อย ดังนี้หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการตอบสนอง หลักความโปร่งใส หลักการรับผิชอบ และหลักนิติธรรม ตามลำดับ 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุงเมื่อจำแนกตามตำแหน่ง พบว่ากลุ่มผู้บริหารครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่แตกต่างกันทั้งภาพรวมและรายด้าน

2.5 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 ด้านการรับผิชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบในการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของครู รองลงมาคือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และโปร่งใสผู้บริหารเป็นผู้มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญสืบ โพธิ์ศรี , อีระวัฒน์ จันทิก (2560) ศึกษา เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนอาชีวศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการผลิตแรงงานมืออาชีพ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลให้เด็กนักเรียนเป็นแรงงานมืออาชีพ 2) เพื่อเสนอกรอบแนวคิดหลักธรรมาภิบาล : การบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตแรงงานมืออาชีพในโรงเรียนอาชีวศึกษา จากการศึกษาค้นคว้า หลักธรรมาภิบาล คือ หลักที่ใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

2.6 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 ด้านความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารรณรงค์ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด รองลงมาคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้วัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ ภูสง่า, (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับ

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ความรับผิดชอบ คุณธรรม ความคุ้มค่าความมีส่วนร่วม และรายด้านที่อยู่ในระดับ มาก ได้แก่ความโปร่งใส และนิติธรรม 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวม และรายด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก การปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน การผลิตนักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และรายด้านที่อยู่ในระดับ มาก คือ การแก้ปัญหาภายในโรงเรียน 3) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย หลักความคุ้มค่า (X6) หลักความมีส่วนร่วม (X4) หลักนิติธรรม (X1) และหลักความรับผิดชอบต่อ (X5) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 79.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนวิถิพุทธ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

- 1 ด้านความโปร่งใส ควรมีการพัฒนากระบวนการเพื่อตรวจสอบการทำงานหรือการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเท่าเทียมกัน
2. ด้านการมีส่วนร่วม ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียน ครูผู้สอนและบุคคลในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนการศึกษาอย่างบูรณาการ
3. ด้านความคุ้มค่า ควรมีการตรวจสอบหรือประเมินผลการทำงานหรือประเมินโครงการต่างของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาคลินิกหลักธรรมาภิบาลเพื่อตรวจสอบให้สอดคล้องกับการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติตนที่เป็นผู้บริหารที่ดีเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่บุคคลกรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มุกดาหาร เขต

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร จินมหันต์,(2556). แนวทางการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กนกพร ชัยทิพย์ประทุม, (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลการบริหารงาน งบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี : กมลพรรณ พึ่งด้วง, (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กระทรวงศึกษาธิการ, (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ, (2565). แนวทางดำเนินงานโรงเรียนวิถิพุทธ. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์.ฝ่าย บริการการฝึกอบรม ส่วนธรรมนิเทศ,

- ก่อเกียรติ สัพโส, (2553). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เกษม วัฒนชัย, (2546). ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.โครงการผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ.พิมพ์ดี จำกัด.
- ขจรศักดิ์ ว่องไว, (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565
<http://www.bga.moe.go.th/2018/?p=13136>
- สคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ,สำนักงาน. (ม.ป.ป.). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พริกหวาน กราฟิค.
- คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2553). การบริหารจัดการที่ดีตามหลัก ธรรมาภิบาล (Good Governance). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- จตุรภัทร ประทุม, (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรูณี แก้วเอี่ยมม, (2557) การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ยะลา : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จอมพร จันทร์เสนะ,(2556). การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 16. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- จันทร์ธานี สงวนนาม,(2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ : บุ๊ค พอยท์.
- จรรุวรรณ สุขุมลพงษ์, (2556) “แนวโน้มของคอร์ปชั่นในประเทศไทย” วิทยากรชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานกฎหมาย 2 สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร.
- จิตติพร จิตตรี, (2557). ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- จุฑามาศ ภู่งง่า, (2560). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ โฉมอุทัย. (2552) กระบวนการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การได้รับรางวัลธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลนิคมพัฒนา อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดระยอง. รายงานการศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ, (2549). การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชมชิต กันจุฬา, (2565) สังคม ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมไทย, รายวิชา สังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยสาขา การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการ วิทยาลัยการจัดการอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา : กรุงเทพฯ.
- ชรินทร์ แผงดี, (2550). การนำเสนอรูปแบบการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนบึงพิกษา สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. นครสวรรค์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร, (2550). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- เขาวรินทร์ ติฉาย(กรกฎาคม – ธันวาคม 2565) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (2022): วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ : 78-84
- ไชยา ภาวะบุตร, (2554). ความเป็นนักบริหารมืออาชีพ. สกลนคร : สมศักดิ์การพิมพ์.
- ทิพวรรณ สาภาแก้ว, (2560). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ทิวากร แก้วมณี, (2559) ธรรมาภิบาล Good Governance. กรุงเทพฯ : สยามปริทัศน์.
- อัครศักดิ์ คังคาสวัสดิ์, (2550). ทูมมนุษย์: การกำหนดตัวชี้วัดเพื่อพัฒนา. กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย - ญี่ปุ่น). พิมพ์ลักษณ์.
- ธีระ รุณเจริญ, (2553). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ธนาเพลส.
- นพพงษ์ บุญจิตรอดุลย์, (2550). หลักการบริหารการศึกษา กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การพิมพ์กรุงเทพมหานคร.
- นิสสารก์ เวชยานนท์, (2530). ไพฑูรย์ เจริญพันธวงศ์. หลักการ และแนวคิดที่เกี่ยวกับทักษะการบริหาร.
- บันลือ พงกษะวัน, (2537). การนิเทศภายในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: การพิมพ์.
- ประสิทธิ์ชัย โสดาวิชิตม, (2558). พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปราโมทย์ แสงกล้า. (2562). หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปัญญา แก้วกีรและสุภัทร พันธุ์พัฒนกุล, (2545). การบริหารจัดการศึกษาในรูปแบบการใช้โรงเรียนหรือพื้นที่การศึกษา เป็นฐาน. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- พระदेวิศน์ สุขถาวร, ประจิดร มหาหิงและ จุฬาพรณภรณ์ ธนะแพทย์(กันยายน-ธันวาคม 2564) การบริหารสถานศึกษา ตามหลักพุทธธรรมาภิบาล ปีที่ 6 ฉบับที่ 3 (2021): วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์ : 767-782
- ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และวิบูลย์ โทวณะบุตร. (2542). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, (2554). การพัฒนาการ ดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชัย ต้นศิริ, (2549). การบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท พี.เพรส จำกัด.
- วิโรจน์ สารรัตน์, (2548) ผู้บริหารโรงเรียน สามมิตการพัฒนาวชิพสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ, 2548.

ศิริพงษ์ เคาภายน, (2548) . หลักการบริหารการศึกษา : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บัค พอยท์.
สถาบันพระปกเกล้า, (2544) ตัวชี้วัดธรรมภิบาล. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, (2554) ปัจจัยที่ทำให้ระบบโรงเรียนประสบความสำเร็จ ข้อมูลพื้นฐาน
จากโครงการ PISA 2009. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
สำนักงานข้อมูลข่าวสารของราชการ,(2566) หลักธรรมภิบาล : สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2566 จากเว็บไซต์
<http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTEROPM/DRAWER01/GENERAL/DATA0004/00004102.PDF>